

Cegléd zöldinfrastruktúra hálózatának tájkarakter alapú elemzése és fejlesztési lehetőségei

Fejér Napsugár Anna

Tájépítész mérnöki szak, mesterképzés, nappali tagozat

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet / Tájvédelmi és Tájrehabilitációs
Tanszék

dr. Földi Zsófia, egyetemi docens, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Budai Campus,
Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Tájvédelmi és Tájrehabilitációs
Tanszék

Véleményem szerint napjaink egyik legfontosabb szakmai feladata a Nemzeti Tájstratégiában (2017-2026) is megfogalmazott táji adottságokon alapuló felelős tájhasznosítás, valamint az élhető táji és települési környezet megteremtése, illetve az ilyen szempontú javaslatok beépítése a döntési mechanizmusokba.

Az „Új Települési Kódex”, azaz A településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet hatályba lépése kötelezi Magyarország összes települését a településrendezési eszközeinek felülvizsgálatára, majd településtervének elkészítésére. A kormányrendeletben tartalmi elemként jelenik meg: “A táji és természeti adottságok és örökség, jellemző tájkarakter, zöldinfrastruktúra-hálózat” elnevezésű fejezet. Ez tartalmilag részben fed át az eddigi szabályozással. diplomadolgozatomban célom, hogy a településtervekben megjelenő szakmai feladathoz módszertani megoldást nyújtsak.

Szakmai meglátásom szerint a zöldinfrastruktúra hálózat fejlesztésére vonatkozó tervek az ökológiai, ökonómiai és esztétikai minőségre vonatkozó törekvésekre koncentrálnak, ezzel szemben hátrányba szorul a zöldinfrastruktúra hálózat, mint helyi identitástudatot növelő eszköz. A zöldinfrastruktúra tervezés és a tájkarakter kutatások kombinálása eszközként szolgálhat a táji környezet tervezéséhez, kezeléséhez és védelméhez (Tudor, 2014; Landscape Institute, 2016). Ezekből a gondolatokból kiindulva a kutatás során a zöldinfrastruktúra hálózatot a tájkarakter elemzés szemüvegén keresztül vizsgálom.

Ceglédi lakosként a város jövője kiemelten fontos számomra. Célom, hogy támogassam Cegléd tájrendezési és zöldinfrastruktúra fejlesztési döntéseit, illetve a dolgozatban kidolgozott

módszertant alkalmazva kellő mélységű szakmai javaslatokat adjak. Ennek érdekében a tervezés vázát a településtervek szakmai és jogi kerete adja. A kutatás eredményeképp Cegléd zöldinfrastruktúra-hálózatának tájkarakterben betöltött szerepéről kapok átfogó képet.

A dolgozatban a tájkarakter szempontjából, helyi szinten kiemelten kezelendő területeket, elemeket határoztam meg. Helyi szinten a tájképvédelem témakörében fontos, hogy értelmezve legyenek ezek az elemek. Azok az elemek, melyeket kiemelten értékesnek ítéltam meg a szempontrendszerem alapján a tájkarakterben betöltött szerepüket tekintve, átfedésben vannak a tájképvédelmi terület övezetével. A tájképvédelmi terület övezetének (2018. évi CXXXIX. törvény) jelenléte igazolja, hogy hangsúlyos a zöldinfrastruktúra elemek tájképi jelentősége. A tájképvédelmi rendelet kiemeli az említett védettséggel érintett területeket, de a lehatárolások által védeni kívánt, Cegléd számára értékes táji adottságokat nem részletezik a településrendezési eszközökben. A dolgozatban erre a hiányra reagálva a tájkarakter szempontjából, helyi szinten kiemelt elemeket határoztam meg.

A kutatás elsődleges célkitűzése volt, hogy a településtervekben megjelenő új fejezetet – “A táji és természeti adottságok és örökség, jellemző tájkarakter, zöldinfrastruktúra-hálózat” – feltöltssem tartalommal, és ezzel együtt módszertani megoldást nyújtsak az elkészítéséhez. A dolgozatban kidolgoztam egy módszert a zöldinfrastruktúra elemek tájkarakterben betöltött szerepének vizsgálatára és értékelésére. Ehhez Cegléd zöldinfrastruktúra hálózatát elemeztem tájképi szerepük és örökségi jelentőségük alapján. A zöldinfrastruktúra elemek leíró jellegű tájkarakterben betöltött szerep szerinti tipizálás után kiemeltem azokat az elemeket, melyek az értékelési rendszerem alapján kiemelt jelentőségűek a tájkarakterben betöltött szerepük szempontjából.

A dolgozat eredménye nem csak a módszertan kidolgozásában és alkalmazásában rejlik. Maga az adatbázisnak a létrehozása is szükséges volt a kitűzött cél eléréséhez, így Cegléd zöldinfrastruktúra hálózatának meghatározása és digitalizálása önmagában is a dolgozat eredményeit bővíti. A műholdképek elemzésével, zöldinfrastruktúra elemek digitalizálásával és terepi helyszíneléssel történő pontosításával egy aktuális állapotot rögzítettem egy térinformatikai adatbázisban.

Az általam kidolgozott módszerben a zöldinfrastruktúra hálózatot a tájkarakter elemzés szempontjai mentén vizsgáltam, amely lehetővé tette a zöldinfrastruktúra hálózat új aspektusának vizsgálatát. A zöldinfrastruktúra fejlesztéshez az ökológiai és ökonómiai

minőségre vonatkozó javaslatok mellett ez egy plusz információval szolgál. Az elemzés a vizsgált elemek zöldinfrastruktúra hálózatban betöltött szerepkörét pontosítja és egészíti ki. Tanulásként levonható, hogy főleg védelemre, megőrzésre irányuló javaslatok fogalmazhatóak meg a zöldinfrastruktúra hálózatra, mint tájkarakter formáló eszközre.

Helyi léptékben az értékes táji adottságokat nem részletezi Cegléd a településrendezési eszközökben. A dolgozatban kiemelt elemeket határoztam meg a tájkarakter szempontjából, mely erre a hiányra reagál. Cegléd számára gyakorlati haszna is van a kutatásomnak, ugyanis számára nem csak módszertani megoldást ad, hanem egyenesen a kész elemzéseket, javaslatokat és adatbázisokat biztosít. A dolgozat egyik tanulságaként megfogalmazható, hogy első sorban a szempontrendszer szerint kiemelt értékeket erősítő fejlesztési, valamint a fennmaradásukat biztosító megőrzésre vonatkozó javaslatokat lehet megfogalmazni.

A módszerről a kutatás végére bebizonyosodott, hogy közigazgatási határokon belül alkalmas egy település zöldinfrastruktúra hálózatának tájkarakterben betöltött szerepének értékelésére. Hasonló adottságú települések esetében alkalmazhatónak tartom a dolgozatban bemutatott módszert, ahol szintén segítheti a zöldinfrastruktúra elemek tájkarakterben betöltött szerepének megértését.